

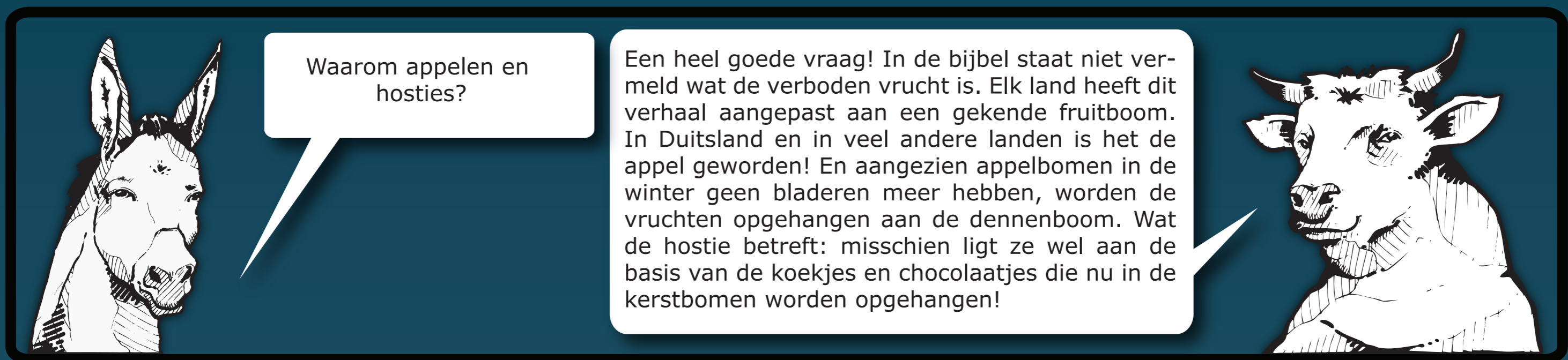
Rondom Kerstmis

De kerstboom

Of hij nu wordt versierd in intieme familiekring of uitgestald staat op het plein, de kerstboom is vandaag een van de onontkoombare elementen van Kerstmis. Maar waar komt hij vandaan? Zijn herkomst is zeer omstrede. Nochtans lijken in Europa twee grote invloeden te bestaan, die elkaar kruisen en samenkomen:

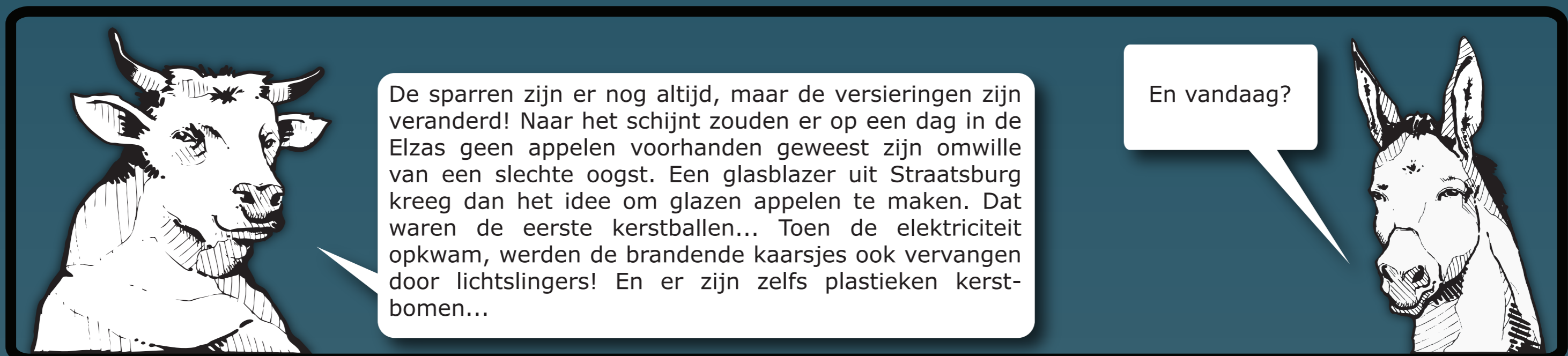
De viering van de winterzonnwende: zoals reeds gezegd werd tijdens dit heidense feest, dat teruggaat tot de tijd vóór Jezus Christus, de natuur vereerd. Op feestdagen werden de hutjes versierd met takken en bladeren (heel vaak sparrentakken en palmtwijgjes) om de terugkerende zon te groeten en om de boze geesten te verjagen. Toen de Kerk in de 4de eeuw deze heidense cultussen ging verbinden met Kerstmis, bleven de groene versieringen van de huizen behouden.

De mysteries van het paradijs: in de 11de eeuw voerde men in de kerken kleine toneelstukjes op: de mysteries. In de nacht van 24 december voerde men vaak het tafereel van het verloren paradijs op: een spar versierd met appelen die diende als decor, stelde de boom met de verboden vruchten voor. De komst van de Heer in deze nacht zuiverde Adam en Eva van de verleiding en bevrijdde hen van de erfzonde. Deze boom werd vervolgens een levensboom en was versierd met appelen en hosties.

In de Elzas breidt de traditie van de dennenboom zich vanaf de 12de eeuw uit en in de 16de eeuw wordt hij de kerstboom bij uitstek (protestantse traditie). Een eeuw later wordt hij ook in Straatsburg en Duitsland gebruikt. De kaarsen bekronen de schoonheid van deze kerstbomen in de 18de eeuw. De spar combineert voortaan het licht (verering van de winterzonnwende) met de appelen en de hosties (christelijke symbolen). Hij vormt de trots van veel pleinen en dringt zich op in elke woning. Is er niet genoeg plaats? Geen probleem, dan hangt men hem gewoon op aan het plafond!

In Frankrijk zal prinses Liselotte (de vrouw van de broer van Louis XIV), die met nostalgie terugdenkt aan haar heerlijke jeugd, proberen de magie van de spar te introduceren in Versailles. Helaas voor haar verzet het hof zich tegen deze specifiek Duitse traditie. Pas in de 19de eeuw zal deze boom de grenzen oversteken. Eerst Zwitserland en Scandinavië, vervolgens Engeland en tot slot Amerika. Buiten de Elzas spreekt men pas omstreeks 1840 van een versierde boom in Frankrijk! Naar verluidt zou de hertogin van Orléans, die van Duitse afkomst was, hem hebben laten zetten in de Tuilerieën in Parijs. Maar het is nog een paar decennia wachten voordat de kerstboom in het hele land ingeburgerd is.

De stronk

Een traditie (die van de oude heidense feesten afkomstig zou zijn) vertelt dat men, om hulde te brengen aan de God Mithra, grote vuren aanstak die tot in de hemel reikten en het zonlicht opriepen.

Rond de 12de eeuw legde men in Europa in de kerstnacht een grote stronk in de schouw of in de kachel in aardewerk. Deze werd met zorg uitgekozen en was gemaakt van een edele houtsoort (zoals de eik, de kastanjeboom of de kersenboom), zodat hij zo langzaam mogelijk zou opbranden, gedurende de hele heilige nacht. Met dit ritueel gingen wensen gepaard: een goede oogst, bescherming van het gezin...

In de 19de eeuw worden er gietijzeren fornuizen in de haard geplaatst, waardoor de traditie van de stronk verandert. Hij wordt niet meer verbrand, maar versierd met blaadjes en kaarsen en krijgt een ereplaats in het midden van de tafel.

